

Sygn. akt II AKa 178/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2014 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Barylak-Pietrkowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Anna Grabczyńska-Mikocka SSA Krzysztof Marcinkowski
Protokolant:	sekr.sądowy Konrad Kraszewski

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Barbary Jasińskiej

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2014 roku w sprawie

T. P.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

apelacji pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 2 lipca 2014 roku sygn. akt III Ko 116/13

Uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie Wydział I Cywilny.

Sygn. akt II AKa 178/14

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 2 lipca 2014 roku sygn. akt III Ko 116/13 w oparciu o przepis art. 552 § 1 k.p.k. oraz art. 554 § 2 k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy T. P. kwotę 12 tys. zł tytułem zadośćuczynienia za wykonanie wobec niego kary orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie sygn. akt II K 924/05/S z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku, a dalej idące żądanie oddalił, zaś kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Wyrok powyższy zaskarżył apelacją pełnomocnik T. P. i w oparciu o art. 438 pkt 2 k.p.k. zarzucił mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku obrazę przepisów postępowania, art. 4 i 7 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie dowodów przemawiających za wpływem warunków niesłusznego odbywania nieistniejącej kary pozbawienia wolności na zdrowie pokrzywdzonego.

Ponadto na zasadzie art. 438 pkt 3 k.p.k. apelacja zarzuciła błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na jego treść poprzez ustalenie na podstawie nieprawidłowej oceny dowodów, że pokrzywdzony

T. P. w okresie bezprawnego odbywania kary pozbawienia wolności pozostawał bez zatrudnienia oraz nie miał żadnych szans na podjęcie pracy, a przez to nie poniósł żadnych szkód majątkowych podlegających kompensacji.

W oparciu o powyższe zarzuty apelacja wniosła o zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez zasądzenie na rzecz pokrzywdzonego żądanych odszkodowania i zadośćuczynienia za krzywdy moralne jakich doznał w wyniku decyzji funkcjonariusza publicznego występującego w imieniu państwa praworządne, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Ponadto apelujący wniosł o zasądzenie „kosztów postępowania”.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

W wyniku kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku spowodowanej apelacją pełnomocnika wnioskodawcy sąd odwoławczy stwierdził, że z uwagi na błędnie zastosowany tryb rozpoznania wniosku T. P. zaskarżony wyrok podlega uchyleniu, a sprawa – przekazaniu do rozpoznania Wydziałowi I Cywilnemu Sądowi Okręgowemu w Krakowie, który od początku był wyłącznie właściwy, by rozpoznać roszczenie wnioskodawcy.

Przypomnieć bowiem należy, że w obowiązującym systemie prawnym, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej (art. 421 k.c.) zasadą jest, że dochodzenie roszczeń cywilnoprawnych wynikłych ze szkód spowodowanych niezgodnym z prawem działaniem organów władzy publicznej następuje w oparciu o przepisy art. 417, art. 417¹ i art. 417² k.c. na drodze postępowania cywilnego. W postępowaniu karnym natomiast odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej uregulowana została w sposób autonomiczny (wyłączający stosowanie art. 417 k.c. i nast.) jedynie przez przepisy art. 552 k.p.k. i art. 8 ustawy z dnia 23.02.1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Ostatnio wymienione przepisy określają prawnomaterialne podstawy roszczeń o odszkodowanie lub zadośćuczynienie, a to:

- 1) niesłuszne skazanie, w wyniku którego wykonana została kara w całości lub w części (art. 552 § 1 i 2 k.p.k.),
- 2) niesłuszne orzeczenie i wykonanie środka zabezpieczającego (art. 552 § 3 k.p.k.),
- 3) niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie (art. 552 § 4 k.p.k.),
- 4) niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie (art. 552 § 4),
- 5) niesłuszne represjonowanie z przyczyn o charakterze politycznym (art. 8 ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych....).

Nie ulega wątpliwości, że sytuacje określone w punktach 2) do 5) nie znajdują żadnego odniesienia do sytuacji wnioskodawcy. Wbrew stanowisku Sądu I instancji, który za podstawę zaskarżonego wyroku wskazał przepis art. 552 § 1 k.p.k., także i ta podstawa prawna nie może być stosowana w przypadku wniosku T. P..

Zauważyć bowiem należy, że co prawda wymieniony przepis, będący *lex specialis* w stosunku do art. 417 k.c., stanowi materialną podstawę dochodzenia przez oskarżonego odszkodowania za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, które wynikły z wykonania całości lub części kary, której nie powinien być ponieść i kształtuje odpowiedzialność Skarbu Państwa na zasadzie ryzyka, ale jednocześnie wyraźnie ogranicza zakres tej odpowiedzialności do ściśle określonych w nim wypadków, to jest uniewinnienia oskarżonego lub skazania go na łagodniejszą karę, przy czym – co istotne – owo uniewinnienie lub skazanie na łagodniejszą karę musi wynikać z uprzedniego wznowienia postępowania lub uwzględnienia kasacji. Wyjątkowy charakter przedmiotowego przepisu sprzeczny jest – wbrew stanowisku zaskarżonego wyroku i pogładowi pełnomocnika wnioskodawcy wyrażonemu na rozprawie odwoławczej – jego stosowanie nie może być rozciągane w drodze analogii na inne sytuacje, które nie zostały objęte jego treścią. W szczególności nie można poszerzać zakresu jego stosowania na sytuację wnioskodawcy,

bo przepis ten – jako wyjątek od zasady rozstrzygania sporów majątkowych w procesie cywilnym – musi być interpretowany zawężająco.

Jasna i jednoznaczna treść art. 552 § 1 k.p.k. wskazuje bowiem w sposób niebudzący jakichkolwiek wątpliwości, że ustawodawca w sposób celowy nie objął zakresem tego przepisu wszystkich wypadków, w których względy słuszności mogłyby przemawiać za przyznaniem odszkodowania z tytułu niesłusznego wykonania kary, stanowiącego następstwo nieprawidłowej decyzji sądu, a wskazał jedynie te sytuacje, gdzie skutek nadzwyczajnych środków zaskarżenia doszło do wzruszenia prawomocnego wyroku i w konsekwencji uniewinnienia oskarżonego lub skazania go na łagodniejszą karę. Prawidłowa wykładnia przedmiotowego przepisu skutkuje zatem uznaniem, że w tych wszystkich pozostałych wypadkach, w których doszło do niesłusznego odbycia kary, a jednocześnie nie zaistniały pozostałe okoliczności wymienione w tym przepisie (w postaci uprzedniego wznowienia postępowania lub uwzględnienia kasacji) ustawodawca wykluczył dochodzenie w tym trybie naprawienia szkód i krzywd, odsyłając w tym zakresie zainteresowanych na drogę postępowania cywilnego (zob. wyrok tut. Sądu Apelacyjnego w sprawie II AKa 2/12 z dnia 7.02.2012 r., KZS 2012/2/42).

Wobec powyższego w niniejszej sprawie brak było podstaw do procedowania w trybie przepisów Kodeksu postępowania karnego, a zatem – po myśli art. 440 k.p.k. – zaskarżony wyrok jako rażąco niesprawiedliwy należało uchylić i sprawę przekazać do rozpoznania sądowi cywilnemu celem umożliwienia wnioskodawcy dochodzenia zgłoszonego roszczenia w przewidzianym do tego trybie.

Wskazać nadto w tym miejscu należy, że skoro uwarunkowania faktyczne i prawne sprawy nie dawały podstaw do orzekania w przedmiocie wniosku T. P. w oparciu o przepisy art. 552 k.p.k., należało przekazać wniosek – zgodnie z § 55 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23.02.2007 roku Regulamin urzędowania sądów powszechnych – Wydziałowi I Cywilnemu, jako właściwemu do jego rozpoznania.

Z uwagi na treść niniejszego wyroku nie było potrzeby ustosunkowania się przez sąd odwoławczy do zarzutów apelacji pełnomocnika wnioskodawcy. W zakresie wyrażonego natomiast w uzasadnieniu skargi apelacyjnej zarzutu, jakoby sąd rozpoznający wniosek „zapomniał o przepisie art. 435 kpk”, co miało być „wysocie symptomatyczne” przypomnieć należy, że przepis ten może być stosowany jedynie w postępowaniu odwoławczym, a niezależnie od tego stwierdzić, że – wbrew pogładowi skarżącego – w pełni uprawniona była cytowana w apelacji konstatacja Sądu Okręgowego, skoro oczywiste jest, że prawomocność wyroku stwierdza się w odniesieniu do konkretnego oskarżonego, objętego danym wyrokiem, a daty prawomocności wyroku w stosunku do wszystkich oskarżonych nim objętych mogą być różne (np. w związku z zaskarżeniem wyroku przez niektórych oskarżonych i nieskarżeniem tego orzeczenia przez innych). Oczywiste jest przy tym, że zastosowanie przepisu art. 435 k.p.k. pozostaje w gestii sądu odwoławczego, a sąd I instancji nie ma obowiązku przewidywania, że przepis ten zostanie zastosowany wobec oskarżonych, którzy nie zaskarżyli wyroku apelacją i w konsekwencji – zwlekając ze stwierdzeniem prawomocności wyroku co do nich do czasu rozpoznania apelacji innych oskarżonych. Wręcz przeciwnie – obowiązkiem sądu jest w takim wypadku stwierdzenie prawomocności wyroku po upływie terminu przewidzianego dla złożenia wniosku o doręczenie pisemnego uzasadnienia wyroku.

Sąd Apelacyjny nie orzekł w zakresie wniosku pełnomocnika T. P. o zasądzenie „kosztów postępowania”, gdyż wydał orzeczenie niemające charakteru kończącego postępowanie w sprawie (art. 626 § 1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k.).